

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Кафедра педагогіки та методики початкової освіти

Інна ПРОКОП

26 жовтня 2025 року

ПРОГРАМА

підсумкової атестації здобувачів вищої освіти

освітній рівень – перший (бакалаврський)

Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 013 «Початкова освіта»

ОПП «Початкова освіта»

Чернівці – 2025

Програма підсумкової атестації складена відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (затверджена Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича протокол № 8 від 27.05.2024 р., та введена в дію наказом ректора № 184 від 29.05.2024 р.)

Розробники:

Прокоп Інна Степанівна – кандидат педагогічних наук, доцент
Романюк Світлана Захарівна – доктор педагогічних наук, професор
Іванчук Марія Георгіївна – доктор психологічних наук, професор
Бигар Ганна Павлівна – кандидат педагогічних наук, доцент
Шевчук Кристина Дмитрівна – кандидат педагогічних наук, доцент
Піц Ірина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент
Шестобуз Ольга Сергіївна – кандидат педагогічних наук, доцент
Нікула Наталя Вікторівна – кандидат педагогічних наук, доцент
Маковійчук Олеся Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент

Погоджено з гарантом ОПП «Початкова освіта»

Гарант ОПП

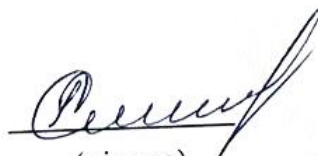

(підпис)

Інна ПРОКОП
(прізвище та ініціали)

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та методики початкової освіти

Протокол № 7 від “25” лютого 2025 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Світлана РОМАНЮК
(прізвище та ініціали)

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму підсумкової атестації підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта галузі знань 01 Освіта/Педагогіка для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (Наказ МОН №357 від 23.03.2021) з врахуванням Професійного стандарту за професією «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2024), що регламентують зміст освітньо-професійної програми та вимоги до атестації здобувачів вищої освіти означеної спеціальності.

Мета підсумкової атестації – оцінювання рівня професійної компетентності, ступеня засвоєння програмних результатів навчання випускників відповідно до Стандарту вищої освіти та освітньо-професійної програми «Початкова освіта» спеціальності 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Результати підсумкової атестації повинні засвідчити, що випускник оволодів необхідними теоретичними знаннями та навичками їх практичного застосування в конкретних умовах; вміє систематизувати теоретичні знання і практичні навички, отримані за весь період навчання; вільно володіє способами розв'язання конкретних задач з різних предметних галузей; вміє працювати із застосуванням сучасних інформаційних технологій; готовий до самостійного аналізу та викладу матеріалу; вміє аналізувати, досліджувати проблему (задачу) за допомогою системи методів.

Підсумкова атестація проводиться як комплексна перевірка знань та умінь з професійно-орієнтованих дисциплін і складається з ***Комплексного атестаційного іспиту з педагогіки та методик навчання освітніх галузей у початковій школі***, який проводиться за білетами, що мають комплексний характер, спрямовані на розкриття теоретичного змісту та передбачають здійснення аналітико-проектувальної діяльності та містять 5 запитань (1-тестові завдання з педагогіки; 2-5 – питання для усної відповіді з методик навчання освітніх галузей).

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену містить змістові модулі обов'язкових професійно-орієнтованих компонент:

- «Педагогіка»:
 - ✓ «Загальні основи педагогіки та історія її розвитку»;
 - ✓ «Дидактика»;
 - ✓ «Теорія виховання»;
 - ✓ «Управління в системі освіти»);
- «Педагогічна психологія»;

- «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)»);
- «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (літературне читання)»);
- «Методика навчання математичної освітньої галузі»;
- «Методика навчання природничої освітньої галузі»
- «Методика навчання громадянської та історичної освітньої галузі»;
- «Методика виховної роботи»;
- «Теорія та методика навчання мистецької освітньої галузі»;
- «Методика навчання технологічної освітньої галузі».

На основі навчальних програм вказаних дисциплін сконструйовано 1) зміст Програми комплексного екзамену; 2) перелік узагальнених кваліфікаційних завдань тестової форми (завдання закритої форми із запропонованими відповідями, з яких вибирають одну вірну; 3) екзаменаційні білети.

У списку рекомендованих джерел наведено перелік основної літератури до курсів.

Результати складання комплексного кваліфікаційного екзамену визначаються за шкалою ECTS і переводяться у національну шкалу оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

У процесі підсумкової атестації перевірі підлягають **програмні результати навчання:**

<i>Програмні результати, визначені Стандартом вищої освіти</i>	
ПР-01	Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.
ПР-02	Управляти складною професійною діяльністю та проєктами в умовах початкової школи, виробляти та ухвалювати рішення в непередбачуваних робочих та навчальних контекстах.
ПР-03	Критично оцінювати достовірність та надійність інформаційних джерел, дотримуватися юридичних і етичних вимог щодо використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у перебігу педагогічної діяльності в початковій школі.
ПР-04	Спілкуватися із професійних питань засобами державної та іноземної мов в усній та письмовій формах, застосовувати в освітньому процесі прийоми збагачення усного й писемного мовлення молодших школярів.
ПР-05	Організовувати освітній процес із використанням цифрових технологій та технологій дистанційного навчання молодших школярів, розвивати в учнів навички безпечного використання цифрових технологій та сервісів.
ПР-06	Інтегрувати та використовувати академічні предметні знання як основу змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти (мовно-літературної, математичної, природничої, технологічної, інформатичної, соціальної і здоров'язбережувальної, громадянської та історичної, мистецької, фізкультурної) та трансформувати їх у різні форми.

ПР-07	Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання.
ПР-08	Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування.
ПР-09	Планувати та організовувати освітній процес у початковій школі, позаурочні й позашкільні заняття та заходи, використовуючи різні організаційні форми навчання та типи занять, із дотриманням принципу науковості та вимог нормативних документів початкової школи.
ПР-10	Використовувати в освітній практиці різні прийоми формування, поточного і підсумкового оцінювання навчальних досягнень здобувачів початкової освіти, прийоми диференційованого оцінювання дітей з особливими освітніми потребами.
ПР-11	Збирати, інтерпретувати та застосовувати дані у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності.
ПР-12	Застосовувати методи та прийоми навчання, інновації, міжпредметні зв'язки та інтегрувати зміст різних освітніх галузей в стандартних і нестандартних ситуаціях професійної діяльності в початковій школі, оцінювати результативність їх застосування.
ПР-13	Організовувати освітній простір з дотриманням принципів універсального дизайну, безпечно, проектувати навчальні осередки у класі спільно з молодшими школярами з урахуванням їхніх вікових особливостей, інтересів і потреб, забезпечувати дотримання вимог безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, створювати психологічно комфортні умови освітнього процесу.
ПР-14	Забезпечувати індивідуальний і диференційований розвиток здобувачів початкової освіти з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.
ПР-15	Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного й психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, надавати їм домедичну допомогу (за потреби), планувати та реалізовувати заходи щодо попередження і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи й інших учасників освітнього процесу.
ПР-16	Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.
<i>Програмні результати, визначені ЗВО</i>	
ПР-17	Планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням особливостей учнів-представників національних меншин, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності молодших школярів, формувати в них мотивацію до вивчення державної мови.
ПР-18	Використовувати в освітній практиці різні методи та прийоми навчання української мови представниками національних меншин у двомовних школах.

2. Зміст програми

МОДУЛЬ 1. «ПЕДАГОГІКА»

Загальні основи педагогіки та історія її розвитку

Поняття про педагогіку як науку. Основні етапи розвитку педагогіки. Предмет і завдання педагогіки. Основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Основні завдання педагогіки.

Методи педагогічних досліджень: сутність та види.

Процес розвитку особистості. Роль спадковості у людському розвитку. Рушійні сили розвитку. Вплив середовища на розвиток особистості. Фактори, зумовлюючі протікання та результати розвитку. Роль виховання у розвитку людини і формуванні її особистості. Активна діяльність особистості як фактор її розвитку.

Загальна характеристика структурних елементів виховного процесу: мета, завдання, закономірності, принципи, форми, методи, засоби, результати виховання та їх коригування. Мета національного виховання. Погляди вчених на проблему мети виховання. Мета виховання в сучасній педагогіці. Виховний ідеал національного виховання за Г. Ващенко. Зарубіжна педагогіка про мету виховання.

Поняття про систему освіти. Структура та принципи побудови освіти в Україні. Основні нормативні документи, що відображають національну систему освіти. Загальна середня освіта як основна ланка всебічного розвитку особистості (Закон України «Про повну загальну середню освіту»).

Історичні передумови розуміння педагогічного процесу як цілісного процесу. Сутність та рушійні сили педагогічного процесу. Педагогічний процес як система. Закономірності педагогічного процесу. Етапи педагогічного процесу.

Теорія та методика виховання (Теорія виховання)

Сутність процесу виховання. Виховання як процес цілеспрямованого формування особистості. Компоненти виховного процесу: мета, завдання, зміст, методи, форми, засоби. Особливості виховного процесу. Структура виховного процесу. Основні підходи у вихованні.

Виховання та самовиховання. Умови успішної організації самовиховання учнів. Етапи роботи з організації процесу самовиховання. Прийоми самовиховання. Поняття про перевиховання. Структура перевиховання.

Основні закономірності процесу виховання, сутність поняття «принципи виховання» та характеристика класичних принципів виховання. Принципи виховання у концепції національного виховання та концепції національно-патріотичного виховання.

Педагогічна діагностика. Діагностичний підхід у вихованні. Види педагогічної діагностики у виховному процесі. Завдання, функції та вимоги успішного діагностування у виховному процесі. Методи діагностування виховного процесу.

Поняття про методи виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання. Характеристика основних груп методів виховання: а) методи формування свідомості особистості; б) методи організації діяльності; в) методи стимулювання, г) методи контролю та аналізу результатів виховної діяльності. Система засобів виховання. Взаємозв'язок методів і засобів виховання.

Сутність поняття «форма організації виховного процесу». Функції форм виховної роботи. Підходи до класифікації організаційних форм виховного процесу. Умови успішного здійснення індивідуальної виховної роботи з учнями. Масові та групові виховні заходи як форми організації виховного процесу. Позакласна і позашкільна форми виховної роботи, їх взаємозв'язок.

Виховний захід як основна форма організації виховної роботи з молодшими школярами. Специфічні особливості і сутність виховного заходу. Методика підготовки і проведення виховного заходу у початковій школі. Умови, які сприяють ефективності підготовки і проведення виховного заходу.

Сутність, завдання та шляхи розумового виховання. Основні компоненти розумового виховання: система знань, умінь, погляди на пізнання і свідомість людини. Основні форми та методи ефективної реалізації даного напрямку. Сутність та завдання трудового та естетичного виховання. Мета, зміст та форми роботи з трудового та естетичного виховання в сучасній школі. Шляхи та засоби естетичного виховання.

Сутність поняття «фізичне виховання» та «фізична культура», «екологічне виховання», «екологічна культура». Основні принципи екологічного виховання та зміст роботи по вихованню фізичної культури учнів. Основні форми, методи, засоби фізичного виховання та загартування здоров'я школярів.

Мета, завдання, зміст, форми та методи роботи з економічного виховання школярів. Забезпечення умов для економічного виховання. Сутність поняття громадянське виховання, його мета і завдання. Принципи та підходи виховання громадянина. Зміст, форми та основні шляхи реалізації громадянського виховання.

Взаємодія школи та сім'ї у вихованні дітей. Сім'я як соціально-педагогічне середовище. Родинне виховання. Народна педагогіка про виховання дітей у сім'ї. Форми і методи роботи вчителя з батьками учнів. Залучення батьків до виховної роботи. Чинники ефективності взаємодії вчителя з батьками учнів.

Виховуючий колектив як соціально-виховуюча система та його основні ознаки. Розвиток і становлення виховуючого колективу. Взаємодія педагогічного й учнівського колективів. Завдання, принципи та основний зміст діяльності громадських організацій в Україні. Засоби масової

інформації як складова частина засобів виховного впливу. Методика використання звукових засобів та екранних засобів у виховній роботі.

Види дитячого колективу. Виховні функції учнівського колективу (організаційна, виховна, стимулююча). Стадії розвитку колективу. Закони життя колективу. Педагогічне керівництво процесом формування колективу.

Поширення серед учнів шкідливих звичок. Методика формування несприятливості до аморальних явищ побутового оточення. Педагогічна занедбаність: суть, стадії та їх ознаки. Причини педагогічної занедбаності: помилки та недоліки виховання в сім'ї; недоліки навчально-виховної роботи в школі; негативний вплив на дітей побутового оточення. Методика профілактики подолання педагогічної занедбаності школярів.

Особистісно-орієнтоване виховання – нова освітня філософія. Особистість у духовно-ціннісному контексті. Виховна позиція – розуміння дитини, визнання дитини, прийняття дитини.

Основна література до курсу:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: Підручник. К.: Либідь, 2008. 848с.
2. Карпенчук С.Г. Теорія і методика виховання: Навч. посібник. К.: Вища шк., 2005. 400с.
3. Лозова В.І., Трочко Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник. Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди. – 2-вид., випр. і доп. Харків: «ОВС», 2002. 400с.
4. Матвієнко О.В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія. К.: ВД «Стилос», 2006. 543с.
5. Омеляненко В.Л., Кузьмінський А.І. Теорія і методика виховання: Навч.посіб. К.: Знання, 2008. 415с.
6. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів початкового навчання. – 2-ге вид., доповн., переробл. К.: Богданова А.В., 2009. 226с.
7. Трухін І.О., Шпак О.Т. Основи шкільного виховання: Навчальний посібник. Київ: «Центр навчальної літератури», 2004. 368с.
8. Ярошук Л. Теорія та методика виховання: навч.посіб. Бердянск, 2019. 400с.
9. Марків В. М. Теорія виховання: навчально-методичний посібник. Кривий Ріг: КПІ, 2015. 241 с.
10. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник. О 3-тє видання, перероблене та доповнене О К.: Видавництво Ліра К, 2016. 608 с
11. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Додаток до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 р. № 641 URL: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/47154/

Дидактика

Дидактика як теорія освіти і навчання. Об'єкт і предмет дидактики. Функції дидактики. Завдання дидактики. Історія становлення та розвитку дидактики.

Основні категорії дидактики: освіта, зміст освіти, компетенції, знання, уміння, навички, навчання, наuczіння, учіння, закономірності навчання, принципи навчання, методи навчання, форми організації навчання, моніторинг якості навчання, технологія навчання.

Система дидактичних дисциплін: загальна дидактика, вікова дидактика, галузева дидактика, часткові дидактики.

Зв'язки дидактики з іншими науками.

Сутність процесу навчання

Поняття процесу навчання. Навчання як вид пізнавальної діяльності людини: загальна закономірність пізнання об'єктивної дійсності, спільне та відмінне в науковому та навчальному пізнанні, рушійні сили процесу навчання.

Функції процесу навчання: освітня, розвивальна, виховна, функція самовдосконалення особистості.

Структура процесу навчання: навчіння, учіння; цільовий, стимуляційно-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний (методичний, процесуальний), контроль-регулювальний, оцінно-результативний компоненти.

Діяльність вчителя в процесі навчання: планування, організація та здійснення навчальної діяльності, стимулювання активності учнів, контроль за навчальним процесом та його регулювання, аналіз результатів діяльності, внесення коректив.

Навчально-пізнавальна діяльність учнів: під керівництвом учителя, самостійна. Психолого-педагогічні основи процесу засвоєння учнями знань, умінь, навичок.

Оптимізація та інтенсифікація процесу навчання.

Зміст освіти

Поняття змісту освіти. Компоненти змісту освіти: знання про природу, суспільство, мислення, техніку, способи діяльності; досвід здійснення відомих способів діяльності (уміння та навички особистості); досвід творчої діяльності; досвід ціннісного ставлення до довколишнього світу.

Історичний характер змісту освіти. Теорії формування змісту освіти: формальної освіти, матеріальної освіти, проблемно-комплексного навчання.

Сучасні вимоги до відбору змісту освіти. Оновлення змісту освіти в умовах реформування школи.

Державний стандарт початкової загальної освіти як складова змісту загальної середньої освіти. Нормативні документи змісту освіти: типові освітні програми, навчальний план (базовий, робочий), навчальні програми, підручники і навчальні посібники.

Закономірності й принципи навчання

Закони дидактики як вищий рівень узагальнення залежності між явищами процесу навчання.

Поняття закономірностей педагогічного процесу. Загальні закономірності навчання. Часткові (конкретні) закономірності навчання: дидактичні (змістовно-процесуальні), психологічні, організаційні тощо.

Поняття принципів навчання. Різні підходи до класифікації принципів навчання. Правила навчання.

Характеристика традиційних принципів навчання: спрямованості навчання на вирішення завдань освіти, розвитку і виховання; науковості

навчання; систематичності й послідовності навчання; доступності навчання; зв'язку теорії з практикою; свідомості й активності учнів; наочності в навчанні; міцності засвоєння знань, умінь і навичок; індивідуального підходу до учнів; емоційності навчання.

Характеристика принципів навчання в Новій українській школі.

Взаємозв'язок принципів навчання.

Методи навчання

Поняття методів навчання. Діалектика взаємозв'язку методів з іншими компонентами процесу навчання. Функції методів навчання: стимуляційно-мотиваційна, навчальна, розвивальна, виховна, організаційна, контрольно-коригувальна. Прийом як складова частина методу і як самостійна дидактична категорія.

Класифікація методів навчання. Різні підходи до класифікації методів навчання: за джерелом знань, характером пізнавальної діяльності учнів, ступенем керівництва навчальною роботою, дидактичною метою, зовнішньою формою прояву та внутрішньою сутністю, на основі цілісного діяльнісного підходу до процесу навчання; бінарні класифікації методів навчання.

Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності: словесні, наочні, практичні; індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні, методи аналогії, порівняння; пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі; методи роботи під керівництвом вчителя, методи самостійної роботи учнів.

Методи стимулювання навчальної діяльності учнів: пізнавальні ігри, навчальні дискусії, роз'яснення значущості навчання, висування навчальних вимог, заохочення й осудження в учінні.

Методи контролю і самоконтролю у навчанні: усний, письмовий, графічний, практичний, тестовий, програмований контроль; взаємоконтроль, самоконтроль і самооцінка.

Критерії вибору і поєднання методів навчання: врахування загальної мети освіти і виховання, закономірностей і принципів навчання, особливостей навчального предмета, змісту навчального матеріалу, типу уроку, вікових особливостей учнів, рівня підготовки вчителя.

Поняття про засоби навчання. Характеристика засобів навчання, особливості їх застосування в навчальному процесі.

Форми навчання

Поняття форм навчання. Класифікація форм навчання за кількістю учнів, місцем навчання, часом проведення, дидактичною метою, ступенем складності, тривалістю навчання. Генезис систем навчання: індивідуальна, індивідуально-групова, групова, класно-урочна, белл-ланкастерська, мангеймська, дальтон-план, бригадно-лабораторна, «колективний спосіб навчання», план Трампа. Характеристика класно-урочної системи навчання в сучасній загальноосвітній школі.

Урок як провідна форма навчання. Вимоги до уроку: загальні, дидактичні, виховні, розвивальні, санітарно-гігієнічні.

Класифікація уроків за основною дидактичною метою: урок засвоєння нових знань; урок формування вмінь і навичок; урок застосування знань, умінь і навичок; урок узагальнення і систематизації знань, урок перевірки, оцінювання та корекції знань, умінь і навичок; комбінований урок.

Організація навчальної діяльності учнів на уроці: фронтальна, групова, парна, індивідуальна робота.

Підготовка вчителя до уроку. Зміст попередньої і безпосередньої підготовки вчителя до уроку.

Позаурочні форми навчання в початковій школі: навчальні екскурсії, предметні гуртки, домашня навчальна робота, консультації.

Моніторинг навчальних досягнень учнів

Предмет і функції моніторингу навчальних досягнень учнів. Принципи моніторингу успішності навчання: індивідуальний характер, систематичність, різноманітність форм проведення, всебічність, об'єктивність, порівнянність, адекватність, прогностичність, гласність, диференційованість. Етапи здійснення моніторингу якості освіти. Складові моніторингу навчальних досягнень: перевірка, оцінювання та облік успішності навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Перевірка знань, умінь та навичок учнів. Види перевірки: попередня, поточна, періодична (тематична), підсумкова (заклучна). Форми перевірки: фронтальна, групова, індивідуальна, комбінована, самоконтроль; заліки та екзамени. Методи перевірки.

Тестування навчальних досягнень учнів. Класифікація тестів за структурою відповіді. Види тестів закритого і відкритого типів. Вимоги до змісту тестів: відповідність освітнім стандартам, предметна чистота, значимість, повнота, репрезентативність, системність, комплексність і збалансованість, варіативність. Особливості застосування тестів під час здійснення різних видів перевірки.

Оцінювання знань, умінь, навичок учнів. Поняття компетенції як результату засвоєння учнями змісту освіти. Характеристика основних груп компетенцій учнів. Критерії та норми оцінювання рівнів навчальних досягнень учнів за 12-бальною шкалою. Види оцінювання: формувальне, поточне, тематичне, підсумкове. Облік результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.

Технології навчання

Поняття технології навчання. Істотні ознаки технології навчання: цілеспрямованість, ефективність, алгоритмізація, оцінка результатів, коригованість, відтворюваність, економічність.

Класифікація технологій навчання за дидактичною метою та шляхом її досягнення.

Сутність пояснювально-ілюстративного навчання.

Програмоване навчання.

Диференційоване навчання. Види диференціювання. Диференційоване навчання в умовах поділу учнів класу на групи. Групи учнів за навчальними можливостями.

Розвивальне навчання. Принципи розвивального навчання в дидактичній системі Л. В. Занкова. Теорія навчальної діяльності як наукове підґрунтя системи розвивального навчання Д. Б. Ельконіна – В. В. Давидова.

Особистісно орієнтоване навчання. Принцип суб'єктивності освіти як основа особистісно орієнтованого навчання. Характеристика особистісно орієнтованих ситуацій.

Проблемне навчання. Навчальна проблема. Класифікація навчальних проблем. Проблемна ситуація. Типи проблемних ситуацій. Послідовність етапів розв'язання навчальної проблеми. Рівні проблемного навчання.

Проектне навчання. Класифікація проектів за різними типологічними ознаками. Алгоритм роботи над проектом.

Основна література до курсу:

1. Березюк, О. С., Власенко, О. М. (2017). *Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів*. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І.Франка, 212 с.
2. Бібік, Н. М. (Ред.). (2018). *Нова українська школа: poradnik dla vchitelja*. Київ: ЛТД., 160 с.
3. Бондар, В. І. (2005). *Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів*. Київ: Либідь 264 с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти. Початкова освіта. (2018). URL: <https://cutt.ly/FIFSKSb>
5. Зайченко, І. В. (2008). *Педагогіка*. Київ, 528 с.
6. Коваль, Л. В. (2015). *Актуальні проблеми початкового навчання: дидактико-методичний аспект*. Бердянськ: Вид-во Ткачук О. В., 224 с.
7. Концепція Нової української школи (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
8. Кузьмінський, А. І., Вовк, Л. П., Омеляненко, В. Л. (2006). *Педагогіка*. Київ: Знання, 418с.
9. Малафіїк, І. В. (2015). *Дидактика новітньої школи*. Навч. посіб. для студентів педагогічних спеціальностей. Київ: Слово. 630 с. <https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451773>
10. Мойсеюк, Н. Є. (2007). *Педагогіка*. Київ, 608 с.
11. Нісімчук, А. С. (2012). *Інноваційні технології педагогічної освіти*. Луцьк: Твердиня., 478 с.
12. Прокопенко І.Ф. (2018). *Педагогічні технології в підготовці вчителів: навчальний посібник*. Харків: ХНПУ, 457 с.
13. Савченко, О. Я. (2012). *Дидактика початкової школи*. Київ: Грамота., 504 с.
14. Сікорський, П. І., Вітер, О. М. (2011). *Проблеми дидактичного структурування і генералізації навчального матеріалу*. Львів: ФОП Корпан Б.Л., 215 с.
15. Шиян, Р. Б., Савченко, О. Я. (Ред.). (2018). *Типові освітні програми для початкової школи*. Київ., 240 с.
16. Фіцула, М. М. (2009). *Педагогіка*. Київ: Академія, 560 с.
17. Чайка, В. М. (2011). *Основи дидактики*. навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академвидав, 240 с.

Управління в системі освіти

Управління як наука та вид діяльності.

Поняття «управління», «менеджмент», «керівництво»: сутність та особливості.

Історія розвитку управління як науки. Засновники теорії управління.

Сучасні підходи до управління (системний, процесний, ситуаційний).

Педагогічний менеджмент: сутність та особливості.

Школотзнавство як педагогічна наука.

Нормативні документи, що регламентують діяльність закладу загальної середньої освіти.

Органи управління освітою України.

Колегіальні органи управління закладом загальної середньої освіти (загальні збори-конференція, рада школи, педагогічна рада, нарада при директоріві).

Суб'єкти та об'єкти управління школою.

Адміністрація закладу загальної середньої освіти: склад та посадові обов'язки.

Система взаємодії між суб'єктами та об'єктами управління у процесі керівництва школою.

Основні функції управління (аналіз, планування, організація, контроль, регулювання): їх сутність та мета.

Методи управління в закладі загальної середньої освіти.

Планування роботи школи: сутність та види планування роботи школи.

Методична робота в школі: сутність, напрями, мета, форми і методи.

Виявлення, вивчення й узагальнення передового досвіду.

Атестація педагогічних працівників: сутність, процедура та умови проведення, кваліфікаційні категорії та педагогічні звання.

Внутрішкільний контроль: сутність, види, форми, методи та особливості їх проведення.

Основна література до курсу:

18. Березюк, О. С., Власенко, О. М. (2017). *Дидактика: теорія і практика. Навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів*. Житомир: Вид-во ЖДУ імені І.Франка, 212 с.
19. Бібік, Н. М. (Ред.). (2018). *Нова українська школа: порадник для вчителя*. Київ: ЛТД., 160 с.
20. Бондар, В. І. (2005). *Дидактика: підручник для студентів вищих навчальних закладів*. Київ: Либідь 264 с.
21. Державний стандарт початкової загальної освіти. Початкова освіта. (2018). URL: <https://cutt.ly/FIFSKSb>
22. Зайченко, І. В. (2008). *Педагогіка*. Київ, 528 с.
23. Коваль, Л. В. (2015). *Актуальні проблеми початкового навчання: дидактико-методичний аспект*. Бердянськ: Вид-во Ткачук О. В., 224 с.
24. Концепція Нової української школи (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

25. Кузьмінський, А. І., Вовк, Л. П., Омеляненко, В. Л. (2006). *Педагогіка*. Київ: Знання, 418с.
26. Малафійк, І. В. (2015). *Дидактика новітньої школи*. Навч. посіб. для студентів педагогічних спеціальностей. Київ: Слово. 630 с.
<https://textbook.com.ua/pedagogika/1473451773>
27. Мойсеюк, Н. Є. (2007). *Педагогіка*. Київ, 608 с.
28. Нісімчук, А. С. (2012). *Інноваційні технології педагогічної освіти*. Луцьк: Твердиня., 478 с.
29. Прокопенко І.Ф. (2018). *Педагогічні технології в підготовці вчителів: навчальний посібник*. Харків: ХНПУ, 457 с.
30. Савченко, О. Я. (2012). *Дидактика початкової школи*. Київ: Грамота., 504 с.
31. Сікорський, П. І., Вітер, О. М. (2011). *Проблеми дидактичного структурування і генералізації навчального матеріалу*. Львів: ФОП Корпан Б.Л., 215 с.
32. Шиян, Р. Б., Савченко, О. Я. (Ред.). (2018). *Типові освітні програми для початкової школи*. Київ., 240 с.
33. Фіцула, М. М. (2009). *Педагогіка*. Київ: Академія, 560 с.
34. Чайка, В. М. (2011). *Основи дидактики*. навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Академвидав, 240 с.
35. Бондар В.Т. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі. – К., 2000. – 192 с.
36. Даниленко Л . Іноваційний освітній менеджмент. Навчальний посібник. – К.: Главник. 2006. – 144 с.
37. Федірчик Т., Нікула Н. Управління в системі загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник. Чернівці: Книги XXI, 2019. -240 с.

МОДУЛЬ 2. ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Педагогічна психологія як наука і навчальна дисципліна

Педагогічна психологія як галузь психологічної науки. Структура, функції, мета і завдання педагогічної психології. Зв'язок педагогічної психології з іншими науками. Методологічні засади педагогічної психології: принципи, методи. Основні тенденції розвитку педагогічної психології на сучасному етапі.

Психологія навчання та управління психічним і особистісним розвитком учня.

Навчання як феномен педагогічної психології. Предмет психології навчання та його психологічні механізми. Психологія навчання дітей різного віку. Особистісний розвиток у процесі навчання. Психологія індивідуалізації та диференціації навчання. Навчання у співробітництві. Психологічні умови ефективності організації процесу навчання. Психологія розвивального та особистісно-орієнтованого навчання.

Загальна характеристика процесу учіння: види учіння. Внутрішня логіка, сенситивні періоди розвитку та їх зв'язок з особливостями учіння. Змістовий, операційний, мотиваційний та оціночний компоненти учіння. Мотиви і цілі учіння. Проблема наuczіння

Навчальність як характеристика суб'єкту навчальної діяльності. Основні компоненти навчальності: глибина розуму, гнучкість, стійкість

прояву якостей, усвідомленість учнем своєї мисленнєвої діяльності та самостійність мислення.

Процес засвоєння як зміст навчальної діяльності.. Навчальна діяльність як провідний вид діяльності у молодшому шкільному віці. Психологічні умови формування вмінь самостійно вчитися; особливості формування умінь і навичок (soft skills). Формування мотивації навчальної діяльності. Саморегуляція навчальної діяльності. Неуспішність у навчальній діяльності та шляхи її подолання. Засоби активації навчальної діяльності школярів у вирішенні психолого-педагогічних причин неуспішності.

Психологічна готовність дитини до навчання у школі як одна з важливих умов ефективності навчання. Роль педагога у формуванні вміння вчитися.

Психологічні особливості виховання

Мета і завдання психології виховання. Виховання як формування цілісної особистості. Виховання та індивідуальний розвиток учнів. Закономірності виховного впливу. Психологічні механізми виховання. Мета виховання – становлення соціально, громадянсько, психологічно зрілої особистості.

Вікові аспекти виховання. Психологічні основи організації самовиховання та перевиховання (механізми, форми і методи). Прийоми, способи (навіювання, переконання, зараження, наслідування) і методи виховання, їх психологічне обґрунтування. Показники і критерії вихованості. Вчинок як одиниця моральної поведінки. Педагогічна психологія про виховання дітей з асоціальною поведінкою та екстремальних випадків.

Розвиток особистості в діяльності, у взаємодії. Особистісно орієнтовані виховні технології. Духовний розвиток особистості. Виховання і розвиток. Структурні компоненти якостей особистості (знання, мотиви, способи дій). Залежність розвитку властивостей особистості від її активності.

Психологія педагога як суб'єкта педагогічної

Психологічна характеристика особистості вчителя (самосвідомість, стресостійкість, професійна придатність). Педагогічні здібності та їх значення у педагогічній діяльності. Психологічні особливості педагогічної діяльності. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія у педагогічній діяльності.

Рекомендована література:

Основна

1. Кутішенко, В. П. Вікова та педагогічна психологія: курс лекцій. — Київ: Академія, 2020. — 176 с.
2. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія. Практикум: навч. посібн. / Т.М.Лисянська 2-ге вид., - К. :Каравела, 2023р.-224 с.
3. Левус, Н. І., Волошок, О. В. Педагогічна психологія в схемах і таблицях: навч. посіб. — Київ: Центр учбової літератури, 2020. — 128 с.

4. Навчальний посібник з педагогічної психології [Електронний ресурс] / уклад. : В. А. Ломакович, І. П. Бондарчук та ін. — Умань: УДПУ імені Павла Тичини, 2021. — 123 с. — Режим доступу: <https://dspace.udpu.edu.ua>
5. Новікова Ж.М. Педагогічна психологія: навч. посібн.:Електронна бібліотека. Львівська політехніка.- 2022.- 148с.
6. Педагогічна психологія: Хрестоматія: навч. посібник. 2-ге вид. вид., - К. Каравела за ред. Долинська Л.В., Лисянська Т.М. 368 с. 2023 р.

Додаткова

1. Бех І.Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. Посібник / Бех І.Д. – К.,1998.
2. Особистісне професійне зростання: психологічні тренінги: навчальний посібник / за ред. Л.В. Долинської, О.В. Темрук. К. Каравела, 2015. 560 с.
3. Савчин М.В. Педагогічна психологія: Навч. посіб. – К.: Академвидав, 2007. – 424 с.
4. Скрипченко О. В. Психолого-педагогічні основи навчання: навчальний посібник для викладачів психології і педагогіки, студентів педагогічних та курсантів військових навчальних закладів. Т. 1 / О. В. Скрипченко, О. С. Падалка, Л. О. Скрипченко; М-во освіти і науки України, НПУ ім. М.П. Драгоманова. - 3- те вид., доп. та перероб. - Київ : Український центр духовної культури, 2008. - 420 с.
5. Іванчук М.Г., Істинюк І.Д., Цуркан Т.Г. Педагогічна психологія: Інформаційне навчально-методичне забезпечення курсу/ Уклад. М.Іванчук, І.Істинюк, Т.Цуркан; ЧНУ імені Юрія Федьковича. – Чернівці: друк ПП Горюк В.П., 2015. – 120 с.

МОДУЛЬ 3. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ (УКРАЇНСЬКА МОВА)

Предмет, мета і завдання курсу «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (українська мова)». Наукові основи методики початкового навчання української мови, зв'язок її з іншими науками та педагогічною практикою; раціональне поєднання методів та прийомів у методиці викладання української мови. Особливості змісту та структури шкільного предмета «Українська мова» у початковій школі. Навчально-методичне забезпечення навчання української мови в початковій школі. Компетентнісний підхід до навчання української мови в початкових класах.

Методика навчання грамоти. Психолого-педагогічні та лінгвістичні засади методики навчання грамоти. Психофізіологічна характеристика процесів читання і письма. Прийоми звукового аналізу і синтезу, розвитку фонематичного слуху, різних способів читання й письма, звукового та звукобуквенного аналізу. Основні періоди та етапи навчання грамоти. Інтегративний підхід до навчання грамоти та побудова уроків на цій основі. Психолого-педагогічні вимоги до методики навчання письма. Особливості формування графічної навички письма у ліворуких першокласників.

Побудова процесу навчання грамоти за визначеними основними змістовими лініями Типових освітніх програм (за ред.. Р. Шияна, О. Савченко). Принципи побудови підручників з навчання грамоти.

Методика розвитку мовлення учнів; наукові основи методики розвитку мовлення, рівні роботи з розвитку мовлення. Формування у молодших школярів уявлення про мову і мовлення, діалогічне і монологічне мовлення, стилі мовлення. Загальні вимоги до усного і писемного мовлення згідно

вимог Державного стандарту початкової загальної освіти. Лексикологія як лінгводидактична основа методики словникової роботи. Методика роботи над словосполученням та реченням. Формування уявлень про текст, типи текстів та його структура; засоби зв'язності тексту. Перекази, твори, методика їх проведення.

Методика вивчення мовної теорії. Наукові засади методики навчання української мови молодших школярів (лінгвістичні, психолого-педагогічні). Значення та завдання початкового курсу української мови відповідно до положень Державного стандарту початкової загальної освіти. Методи прийому та засоби навчання української мови у початкових класах. Сучасні вимоги до уроків української мови. Типи, структура і методика проведення уроків української мови.

Мовний режим у школі. Оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови.

Методика навчання елементів синтаксису, лексики, морфеміки і морфології. Методика роботи над синонімами, антонімами, омонімами та багатозначними словами. Пряме і переносне значення слова. Робота з фразеологічними одиницями. Морфемна будова слова. Типи та види словотворчих вправ. Морфемний розбір слів, зв'язок його зі звукобуквеним, орфографічним та словотворчим аналізом. Методика формування в учнів орфографічних дій і навичок. Зміст і послідовність навчання фонетики та графіки в початковій школі. Види вправ з фонетики.

Лінгвістичні засади методики вивчення частин мови у початкових класах їх лексико-граматичними ознаками. Морфологічний розбір, методика проведення повного і часткового морфологічного розбору (усного і письмового). Система опрацювання основних частин мови (іменника, прикметника, дієслова). Методика вивчення займенника, прислівника числівника. Методика ознайомлення зі службовими словами.

Роль і місце синтаксису в граматичному курсі української мови. Методика розкриття синтаксичних понять. Словосполучення, речення. Види вправ на розвиток умінь виділяти словосполучення з речень. Однорідні члени речення. Види вправ з синтаксису і пунктуації. Труднощі у засвоєнні елементів синтаксису і пунктуації.

Аналіз лінгвістичної природи орфограм. Опора методики навчання орфографії на принципи українського правопису. Дидактичні умови успішного засвоєння орфографії. Види орфографічних вправ, їхнє значення у формуванні правописних навичок школярів. Диктанти. Методика їх проведення. Основні типи орфографічних помилок учнів на різних етапах навчання. Індивідуальний підхід до учнів у навчанні орфографії. Позакласна робота з української мови.

Основна література до курсу:

1. Білявська Т.М. Методика навчання української мови: практикум. Миколаїв : СПД Румянцева, 2020, 180 с.
2. Вашуленко М. С. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Українська мова» у 1-2 класах закладах загальної середньої освіти на засадах

- компетентнісного підходу : навч.-метод. посібник. Київ: видавничий дім «Освіта», 2019, 192 с.
3. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення у початковій школі. Методичний посібник для вчителів. К., 2018, 400 с.
 4. Вітюк В. В. Наукові основи формування правописної компетентності майбутніх учителів Нової української школи: монографія. Київ : Інтерсервіс, 2020. 424 с.
 5. Державний стандарт початкової загальної освіти від 21 лютого 2018. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
 6. Деркач Н. Навчання грамоти. Навчально-методичний посібник для студентів, учителів. Тернопіль: Підручники і посібники, 2003, 112 с.
 7. Каніщенко А. П., Ткачук Г.О. та інші. Інтегрований курс. Українська мова з методикою навчання в початкових класах: підручник. – К.: Промінь, 2008.
 8. Методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу у 2021/2022 навчальному році в початковій школі в умовах воєнного часу. Лист МОН України від 29.03.2022. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu-v-pochatkovij-shkoli-v-umovah-voyennogo-chasu>.
 9. Методичні рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти (наказ МОН № 813 від 13.07.2021р.) Режим доступу: <file:///F:/Pictures/Downloads/6616913a9e095953493144.pdf>
 10. Навчання письма у сучасній початковій школі: навчальний посібник для вчителів початкових класів, викладачів і студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації / за ред. В.А.Трунової. Х., 2017, 464 с.
 11. Наумчук М.М. Сучасний урок української мови в початковій школі. (Методика і технологія навчання). – Тернопіль: Астон, 2005, 352 с.
 12. Палійчук О. Методика каліграфічного письма: Навчальний посібник/Оксана Палійчук. – Чернівці: Букрек, 2010, 344 с.
 13. Пономарьова К. І. Формування комунікативної компетентності молодших школярів у процесі навчання української мови : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРІНТ, 2020. 88 с.
 14. Пономарьова К. Українська мова. Буквар: підручник для учнів 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 6 частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2023.
 15. Пономарьова К.І. Українська мова та читання: підручник для учнів 2 класу ЗЗСО (у 2 частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. 144 с.
 16. Пономарьова К.І., Гайова Л.А. Українська мова та читання: підручник для учнів 3 класу ЗЗСО (у 2 частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2023. 160 с.
 17. Пономарьова К.І., Гайова Л.А. Українська мова та читання: підручник для учнів 4 класу ЗЗСО (у 2 частинах). Київ : УОВЦ «Оріон», 2021. 160 с.
 18. Романюк С., Костащук О. Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі: українська мова навч.-мет.посібник – Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю.Федьковича, 2022. 172 с.
 19. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти під керівництвом Р.Б.Шияна. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
 20. Типова освітня програма початкової освіти цикл I (1-2 класи)/ під керівництвом Р.Б.Шияна. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty>.
 21. Типові освітні програми для закл. Загальної середньої освіти: 1-2 класи. К.: ТД «Освіта-Центр », 2018. 240 с.
- Типові освітні програми для ЗЗСО 1-2, 3-4 клас під керівництвом О.Я Савченко та Р.Шияна. Ранок, 2020. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

МОДУЛЬ 4. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ (ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ)

Предмет, мета, завдання та основні поняття курсу «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (літературне читання)». Наукові засади методики навчання літературного читання. Історія становлення методики навчання літературного читання.

Завдання читання як виду мовленнєвої діяльності. Читання як навчальний предмет і засіб навчання. Характеристика мовно-літературної освітньої галузі (літературне читання) Державного стандарту початкової загальної освіти. Особливості навчальної програми з літературного читання для 2-4 класів.

Літературознавчі та методичні основи формування техніки читання. Характеристика навички повноцінного читання. Прийоми роботи над правильністю і швидкістю читання. Вироблення навичок свідомого читання. Особливості роботи над формуванням навички виразного читання. Способи і види читання.

Психологічні особливості сприймання молодшими школярами художнього твору. Основні етапи роботи над художнім твором: особливості роботи на етапі первинного синтезу; специфіка роботи на етапі аналізу; особливості роботи на етапі вторинного синтезу.

Літературознавча пропедевтика як важливе завдання програми з літературного читання. Зміст літературознавчої пропедевтики у початковій школі. Види вправ літературознавчого спрямування.

Жанрова різноманітність творів у початковій школі. Загальна характеристика епічних творів, які вивчаються у початковій школі. Казка як літературний жанр, їх класифікація та особливості вивчення у початковій школі. Особливості роботи над байкою.

Загальна характеристика драматичних творів, які вивчаються у початковій школі. Тема, ідея та композиція драматичних творів. Особливості роботи над драматичними творами.

Роль поетичних творів у розвитку молодших школярів та їх типи. Специфіка роботи над поетичним твором у початковій школі. Робота над виражальними засобами поезій. Основні прийоми заучування віршів напам'ять. Декламація віршів.

Особливості роботи над науково-пізнавальними статтями і нарисами у початковій школі. Специфіка читання та аналізу науково-пізнавальних статей і нарисів.

Інтеграція медіатекстів у роботу з текстами. Створення медіапродукту з візуальними елементами. Літературний твір та створення коміксу на його основі

Види переказів літературного твору. Особливості навчання різним видам переказів. Специфіка роботи за малюнком до твору. Особливості та зміст узагальнюючої роботи над літературним твором.

Основні напрями словникової роботи. Місце словникової роботи у процесі опрацювання художнього твору. Типи та прийоми тлумачення невідомих слів на уроках літературного читання.

Сутність і функції міжпредметних зв'язків в освітньому процесі. Характеристика системи міжпредметних завдань на уроках літературного читання

Типи уроків класного читання та вимоги до них. Зміст та основні компоненти уроків класного читання. Підготовка вчителя до уроку. Організація самостійної роботи учнів на уроках літературного читання.

Позакласне читання як засіб літературного розвитку молодших школярів, його мета і завдання. Зв'язок класного читання з позакласним. Особливості формування читацької самостійності учнів початкової школи. Основні вимоги до знань і вмінь учнів з позакласного читання на кінець кожного навчального року. Особливості керівництва позакласним читанням молодших школярів. Специфіка роботи з дитячою книгою на підготовчому етапі. Матеріальне забезпечення уроків позакласного читання на підготовчому етапі.

Основні завдання початкового етапу формування читацької самостійності учнів початкової школи Типи уроків позакласного читання на даному етапі. Прийоми та види роботи на уроках позакласного читання початкового етапу.

Основні завдання основного етапу формування читацької самостійності учнів початкової школи. Типи уроків позакласного читання на даному етапі. Прийоми та види роботи на уроках позакласного читання основного етапу.

Бібліотечні уроки в системі уроків позакласного читання. Мета і завдання бібліотечних уроків у початкових класах. Тематика бібліотечних уроків для молодших школярів, методика їх проведення. Прийоми та види роботи на бібліотечних уроках.

Основна література до курсу:

1. Білявська Т. М. Методика навчання літературного читання: Навчально-методичний посібник. Миколаїв: СПД Румянцева, 2017. 109с.
2. Вашуленко М. С., Вашуленко О. В. Українська мова. Буквар: підр. для 1 кл. закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч.1, Ч.2. К.:Видавничий дім «Освіта», 2018. 112 с.:іл.
3. Вашуленко О.В. Українська мова та читання: підруч. для 2 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч.1, Ч.2. К.:Видавничий дім «Освіта», 2019. 144 с.:іл.
4. Вашуленко О.В. Українська мова та читання: підруч. для 3 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч.1, Ч.2. К.:Видавничий дім «Освіта», 2020. 160с.:іл.
5. Вашуленко О.В. Українська мова та читання: підруч. для 4 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах). Ч.1, Ч.2. К.:Видавничий дім «Освіта», 2021. 160с.:іл.
6. Качак Т. Дитяча література та методика навчання літературного читання. Методичні рекомендації. Івано-Франківськ, 2020. 62 с.
7. Коваль Г. П., Іванова Л. І., Суржик Т. Б. Методика читання: Навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2014. 280с.

8. Котик Т. М. Методика літературної освіти молодших школярів: опорні конспекти лекцій для студентів спеціальності «Початкова освіта». Івано-Франківськ, 2014. 73с.
9. Методика навчання літературного читання: навчальний посібник. Умань: ВПЦ «Візаві», 2017. 133с.
10. Ткачук Г. Читання-розгляд як системний метод формування культури читацької діяльності учня. Початкова школа. 2015. №9. С.7-10.
11. Шевченко С. Пояснювальне читання як головний метод педагогіки початкової школи. Початкова школа. 2014. №3. С.40-42.
12. Савченко О. Етапи опрацювання художніх творів на уроках читання. Початкова школа. 2005. №9. С.22-27.
13. Савченко О.Я. Система міжпредметних завдань на уроках літературного читання: методичний посібник. К.:КОНВІ ПРІНТ, 2020. 104с.
14. Старагіна І.П. Нова українська школа: методика формування умінь з медіаграмотності на заняттях з предметів мовно-літературної галузі в початковій школі. Навчально-методичний посібник. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. – 58с.
15. Старагіна І.П. Нова українська школа: розвиток читацької компетентності в учнів початкової школи в системі інтегрованого навчання: навчально-методичний посібник. Харків: Соняшник, 2020. 176с.
16. Типові освітні програми для 1-4 класів НУШ. Електронний ресурс: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> 1-2 клас. (за редакцією Шияна Р.Б.). Електронний ресурс: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf> 3-4 клас (за редакцією Савченко О.Я.). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf> 3-4 клас (за редакцією Шияна Р.Б.). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf>

МОДУЛЬ 5. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Предмет і задачі методики навчання математики. Зв'язок методики навчання математики з іншими науками.

Завдання математики у початковій школі. Зміст і побудова початкового курсу математики. Наступність у навчанні математики: дошкільна освіта – початкова освіта – базова середня освіта.

Методи навчання математики, їх класифікація. Зв'язок методів навчання з метою, змістом, засобами та формами навчання. Умови вибору методів навчання. Особливості змісту навчального матеріалу, засобів та форм навчання математики.

Засоби навчання математики, їх призначення, особливості і методика використання. Підручник математики для початкової школи, особливості його змісту, побудови, оформлення. Прилади, моделі, таблиці, технічні засоби навчання на уроках математики.

Урок математики в початковій школі, його типи. Система уроків. Вимоги до сучасного уроку математики. Особливості проведення уроків математики. Використання ігрових форм.

Підготовка учителя до уроку; ознайомлення з типовими освітніми програмами; складання календарного планування; написання конспекту уроку. Методичний аналіз уроку.

Перевірка і оцінювання знань, умінь, навичок учнів з математики. Вимоги до ведення зошитів.

Методика вивчення основних змістовних ліній початкового курсу математики

Методика вивчення нумерації цілих невід'ємних чисел. Різні методичні підходи до формування поняття натурального числа і нуля.

Особливості дочислового періоду у вивченні математики.

Методика вивчення нумерації чисел у кожному концентрі.

Методика вивчення арифметичних дій. Загальні питання методики формування обчислювальних навичок. Методика вивчення додавання та віднімання в межах 10; табличне додавання та віднімання чисел; письмове і усне додавання та віднімання багатоцифрових чисел; методика вивчення усного та письмового множення та ділення.

Методика навчання розв'язування задач. Класифікація задач. Основні етапи роботи над задачею. Творча робота над задачею.

Методика розв'язування простих задач. Розвиток умінь розв'язувати складені задачі. Схема пошуку розв'язування стандартної задачі. Методика розв'язування задач із пропорційними величинами окремих видів. Арифметичні задачі підвищеної складності.

Методика вивчення величин. Загальні питання вивчення величин: величини, що вивчаються в початковому курсі математики, формування поняття величини, ознайомлення з одиницями вимірювання величин, приладами, алгоритмами перетворення одиниць вимірювання, діями над величинами. Методика вивчення довжини, маси, місткості, часу, вартості, швидкості, площі. Використання старовинних мір довжини, маси, площі під час вивчення математики.

Методика вивчення алгебраїчного матеріалу. Методика вивчення числових рівностей і нерівностей. Методика вивчення числових рівностей і нерівностей, що містять змінну. Методика вивчення рівнянь. Функціональна пропедевтика в початковій школі. Методика розв'язування задач складанням виразів або рівнянь.

Методика вивчення геометричного матеріалу. Методика вивчення геометричних фігур: точка, лінія, відрізок прямої; кути та їх види; різні види трикутників, чотирикутників тощо; коло і круг; геометричні тіла (куб, куля, циліндр та ін.). Навчання учнів найпростіших геометричних побудов. Розвиток просторових уявлень молодших школярів. Види задач геометричного змісту.

Методика ознайомлення з дробами. Формування в учнів наочних уявлень про дробі, порівняння дробів. Запис і читання частин. Знаходження

частини числа. Задачі на знаходження частини числа та числа за його частиною.

Основна література до курсу:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова школа. – 2018.
2. Типові освітні програми початкової освіти http://www.makariv-lyceum.edu.kiev.ua/nush/tipovi_osvitni_programi/
3. Підручники з математики для початкової школи.
4. Палійчук О. М., Прокоп І.С. Методика навчання освітньої галузі «Математика» в початковій школі: навч. посібник. – Част. 1.– Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2017. – 224 с.
5. Стрілець С.І., Запорожченко Т.П. Методика навчання освітньої галузі «Математика». Навч.-метод. посібник / С. І. Стрілець, Т. П. Запорожченко. – Чернігів, 2014. – 188с.
6. Сковцова С.О., Онопрієнко О.В. Методика навчання математики: теорія і практика: Підручник для студентів [2-ге вид., допов. і переробл.]/ Л.М.Коваль, С.О.Сковцова. – Харків: ЧП «Принт-Лідер», 2019. – 414 с.
7. Богданович М. В. Методика викладання математики в початкових класах: навч. посіб. / М. В. Богданович, М. В. Козак, Я. А. Король. – [4-є вид., перероб. і доп.]. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2016. – 368 с.
8. Ковальова Н. В. Нові підходи до навчання математики в умовах Нової української школи // <https://vseosvita.ua/library/novi-pidhodi-do-navcanna-ta-vikladanna-matematiki-v-umovah-novoi-ukrainskoi-skoli-26069.html>
9. Сковцова С. О. Нова українська школа: методика навчання математики у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів: навч.-метод. посіб. / Світлана Сковцова, Оксана Онопрієнко. – Харків : Вид-во «Ранок», 2019. – 352 с.
10. Сковцова С. О. Нова українська школа: методика навчання математики у 3–4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах інтегративного і компетентнісного підходів: навч.-метод. посіб. / С. О. Сковцова, О. В. Онопрієнко. – Харків : Вид-во «Ранок», 2020. – 320 с.
11. Практикум з методики навчання освітньої галузі «Математика» у початковій школі для студентів спеціальності 013 Початкова освіта / укладач докт. філософ. у галузі освіти, доцент К. Б. Авраменко. – Миколаїв: СПД Румянцева, 2019. – 176 с.
http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/755/1/Авраменко_Практикум_з_методики_навчання_математики.pdf

МОДУЛЬ 6. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ПРИРОДНИЧОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Методика навчання природничої освітньої галузі – педагогічна наука. Зміст і завдання методики навчання природничої освітньої галузі. Методологічні основи викладання. Становлення природничих наук з найдавніших часів – до XX століття (описовий період розвитку природничих дисциплін). Розвиток природознавства як навчального предмета в XX столітті (природничо-науковий період). Особливості ознайомлення молодших школярів з навколишнім світом на сучасному етапі. Нові підходи до розробки змісту методики навчання природничої освітньої галузі. Міждисциплінарні зв'язки у методиці викладання природничої освітньої

галузі. Методи наукового дослідження методики навчання природничої освітньої галузі.

Вікові особливості взаємодії з навколишнім світом молодших школярів. Формування екологічної культури молодших школярів. Принципи відбору і структурування навчального матеріалу з природничої освітньої галузі в початковій школі.

Характеристика природничої освітньої галузі у змісті Державного стандарту. Аналіз змісту матеріалу з природничої освітньої галузі у чинних навчальних програмах та підручниках початкової школи. Особливості ознайомлення молодших школярів з нормативно базою, яка регулює природоохоронну діяльність в Україні.

Специфіка формування у молодших школярів природознавчої компетентності. Знання з природознавства. Методика організації засвоєння знань. Види пізнавальних завдань і методика роботи з ними.

Специфіка формування уявлень про предмети і явища природи. Особливості формування природничих понять. Методика формування природничих уявлень та понять.

Сучасна класифікація методів, що використовуються при вивченні природничої освітньої галузі. Словесні методи навчання природознавству. Методика роботи на уроці з наочними посібниками. Характеристика практичних методів навчання. Методика проведення дослідів. Робота з планом і картою. Спостереження як найефективніший метод пізнання природи. Новітні дослідження в галузі використання методів навчання природознавству. Вибір методів навчання природничої освітньої галузі.

Урок – основна форма організації навчання із засвоєння природничих знань. Вимоги до уроку. Типологія уроків та їх структурна композиція. Планування уроків. Методика етапу постановки цілей і завдань уроку. Методика етапу засвоєння нових знань, умінь і навичок. Осмислення у процесі засвоєння нових знань природничого характеру. Методика етапу систематизації, узагальнення засвоєних знань умінь і навичок. Організація і методика проведення предметних уроків та уроку-екскурсія. Методика проведення інтегрованих уроків з природознавства. Позаурочна і позакласна робота з природничої освітньої галузі. Схема аналізу уроку природничої освітньої галузі.

Засоби наочності у процесі навчання природничої освітньої галузі. Підручник як основний засіб навчання природничої освітньої галузі в початковій школі. Дидактичний матеріал природничого змісту в початковій школі. Засоби народної творчості навчання природничої освітньої галузі. Ігри як засіб виховання екологічної культури молодших школярів. Матеріальна база навчання природничої освітньої галузі.

Контроль, його зміст та функції в контексті вивчення природничої освітньої галузі молодшими школярами. Види перевірки якості знань умінь та навичок учнів на уроках. Особливості формування оцінювання природничих знань молодших школярів.

Аналіз змісту підручника «Я досліджую світ» (природнича освітня галузь) для 1-4 класів. Покласна специфіка організації спостережень. Методика застосування у 1-4 класах методичного інструментарію. Особливості організації дослідної роботи з учнями початкової школи. Специфіка побудови уроку для учнів 1-4 класів.

Особливості побудови матеріалу змістових ліній природничої освітньої галузі (за Типовими освітніми програмами за ред. Р.Шияна, О.Савченко).

Основна література до курсу:

1. Байбара Т.М. Методика навчання природознавства в початкових класах: Навчальний посібник. К.: Веселка, 1998. 334с.
2. Біда О.А. Супутник природознавства. Природничо-екологічний тлумачний словник: Навч.посіб. для студ.вищ.навч.закл. та класоводів. К. 2003. 336с.
3. Височан Л. М. Методика викладання природознавства: курс лекцій. Навчально-методичний посібник для студентів ОКР «Бакалавр» галузі знань 0101 Педагогічна освіта напряму підготовки: 6.010102 Початкова освіта. Івано-Франківськ: НАІР, 2014. 170 с.
4. Гільберт Т. Г., Тарнавська С. С, Павич Н. М. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 кл. закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу: навч.-метод. посіб. К.: Генеза. 2019. 256 с.
5. Державний стандарт початкової освіти навчання [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novyj-derzhstandartpochatkovoyi-osvity-dokument/>
6. Костюк Л. «Я і Україна» з методикою викладання: навчально-методичний посібник. Дрогобич. 2009. 82с.
7. Кукалець М.В. Методика викладання природознавства у початковій школі: навчально-методичний посібник за модульно-рейтинговою системою навчання студентів спеціальності «Початкова освіта»: Навч. посібник. Львів.: «Новий Світ – 2000», 2020. 223[1] с.
8. Лінник О. О. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ». Навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. 248 с.
9. Луцик Д.В., Стахів Л.Г. Методика викладання природознавства. Навчальний посібник (курс лекцій). Дрогобич. 2007. 118с.
10. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ». Навчальний посібник / упор. О.О. Ліннік. К.: Видавничий дім «Слово», 2010. 248с.
11. Мозуль І. В. Навчання природознавства в сучасній початковій школі. Навчальна програма, курс лекцій, і методичні рекомендації: Навчальний посібник. Глухів: РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка, 2017. 236 с.
12. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
13. Пинзеник М. Методика викладання дисциплін природознавчого циклу: навчально-методичний посібник; Міністерство освіти і науки України, Мукачівський державний університет. Київ: Кондор, 2018. 118 с.
14. Природознавство. Інтегруючий курс [Текст] : навч. посіб.: пер. з рос. 2-го доп. вид. / Л. Ф. Черногор. Х. : Видавництво ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. 524 с.
15. Танська В.В. Методика навчання природознавства початковій школі: навчальний посібник. Житомир: ЖДУ імені І. Франка, 2014 . 236 с.

16. Типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти розроблена під керівництвом О.Я. Савченко : веб-сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalniprogrami-dlya-pochatkovoyi-shkoli>
17. Шевчук К.Д., Бигар Г.П., Предик А.А. Методика навчання освітньої галузі «Природознавство» в початковій школі: контроль навчальних досягнень студентів : Навчальний посібник. Чернівці. 2012. 108с .
18. Шевчук К.Д., Іванчук М.Г. Методика викладання природознавства в початкових класах / Навчальний посібник. 2010. 170с.
19. Шевчук К.Д., Іванчук М.Г. Основи природознавства. 2006. 86с.
20. Шевчук К.Д. Методика навчання природничої освітньої галузі. Методичні рекомендації. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2021. 52 с.

МОДУЛЬ 7. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ТА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Мета, завдання та предмет «Методики навчання громадянської та історичної освітньої галузі» у змісті професійної підготовки майбутніх фахівців початкової школи.

Місце громадянської та історичної освітньої галузі у структурі Державного стандарту початкової загальної освіти (2018р.). Особливості структури змістових ліній Типової освітньої програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ» за О.Я.Савченко та Типової освітньої програми інтегрованого курсу «Я досліджую світ» за Р.Б. Шияном. Основні методи форми та засоби навчання й організації навчальної діяльності учнів молодшого шкільного віку у контексті мети і завдань громадянської та історичної освітньої галузі у процесі вивчення курсу «Я досліджую світ» (1-4 класи).

Методика навчання змістової лінії «Людина» у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі».

Специфіка формування знань у молодших школярів про людину як особистість у процесі вивчення інтегрованого курсу «Я досліджую світ», природні, соціокультурні виміри людського життя; формування усвідомленого переконання, що «Життя людини - найвища цінність», тому його треба берегти, цінувати; ознайомлення з основними методичними аспектами конструювання уроку з тем «Людське «Я», «Навчання як складова успіху людини. Вчимося вчитись», «Як досягти успіху» та ін.

Методика навчання змістової лінії «Людина серед людей» у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі».

Методика роботи над усвідомленням учнями ролі зв'язків, які існують між людьми, значення: рідні, друзів, приятелів, спільнот, з якими дитина себе ідентифікує, особливості формування сімейних цінностей; набуття досвіду громадянської поведінки та свідомого вибору норм і моделей поведінки; ознайомлення з основними методичними аспектами конструювання уроку з тем «Людина в сім'ї», «Моя сім'я, родина, рідня», «Я школяр. Мої права і обов'язки», «Людські чесноти», «Вчимося взаємодіяти» та ін.

Методика навчання змістової лінії «Моя шкільна та місцева громада» (Типова освітня програма за Р.Б.Шияном) у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі» .

Методика формування пізнання шкільних і місцевих традицій: «Традиціями класу дорожу», «Традиції мого краю», ознайомлення з громадськими вчинками земляків, місцевих органів влади, адміністрації школи та ін. «Ми гордимся своїми земляками»; набуття первинного досвіду громадянської дії «Чим я можу допомогти громаді свого села (міста)», вироблення умінь звязного висловлювання та обстоювати своєї думки, приймати рішення, організовувати посильні для дітей молодшого шкільного віку громадські справи.

Методика навчання змістової лінії «Моя культурна спадщина» (Типова освітня програма за Р.Б.Шияном) у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі».

Методика формування розуміння значущості та різноманітності культурних надбань людства, умінь пізнавати минуле, усвідомити своє національне коріння, рідну за етнічним походженням культуру; ознайомлення з методичними аспектами організації дослідження місцевих пам'яток, пізнання традицій та минуле свого краю, Батьківщини через вивчення таких тем як «Історія моєї вулиці», «Визначні місця мого села, міста, краю», «Традиції і звичаї мого народу», «Моя бабуса - майстриня вишивки. Що я знаю і можу розказати про її улюблену справу», «Що розповів нам цей малюнок, портрет», «Яким був наш край у минулому» та ін.

Методика навчання змістової лінії «Людина і природа» (Типова освітня програма за О.Я.Савченко) у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі» .

Методика формування розуміння цінності природи для життя людей, залежності якості життя людей від стану навколишнього середовища; умінь дотримуватись найпростіших правил поведінки в природі, брати посильну участь у природоохоронній діяльності; обирати такі проблеми довкілля, які можна з'ясувати дослідницьким шляхом розрізняти предмети неживої і живої природи, встановлювати найпростіші взаємозв'язки в живій і неживій природі, між живими організмами і навколишнім середовищем, між природними умовами й господарською діяльністю людей; методика ознайомлення з основними методичними аспектами конструювання «У природі все пов'язане», «Що шкодить природі», «Природу рідного краю вивчаю – примножую й оберігаю» та ін.

Методика навчання змістової лінії «Людина в суспільстві» (Типова освітня програма за О.Я.Савченко) та «Ми громадяни України. Ми – європейці» у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі».

Особливості навчання тем змістової лінії: «Наша Батьківщина Україна», «Історія моєї країни (краю)», «Символи моєї країни», «Мої права та обов'язки», «Істрію своєї країни вивчаю, героям- захисникам рідної землі допомагаю», спрямованих на ознайомлення школярів з громадянськими правами та обов'язками людини як члена суспільства; сприяння пізнанню

свого краю, історії, символів держави; усвідомлення цінностей патріотизму, активної громадянської позиції, самоповаги та ін.

Методика навчання змістової лінії «Людина і світ» (Типова освітня програма за О.Я.Савченко) та «Ми громадяни України. Ми – європейці» у структурі «Громадянської та історичної освітньої галузі».

Методичні аспекти навчання тем змістової лінії: «Які країни є на землі?», «Культура добросусідства», «Винаходи людства», «Україна – європейська держава», «Що спільного між людьми світу», спрямованої на розкриття толерантного ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв народів, які проживають за її межами; ознайомленню з винаходами людства та їх впливом на життєдіяльність людини.

Рекомендована література:

Основна

1. Волощенко О., Козак О. Інтеграція медіаграмотності в навчальний предмет «Я досліджую світ». Навчально-методичний посібник / Волощенко О., Козак О. — Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. — 36 с.
2. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч. метод. посіб. Київ: Генеза, 2020. 256 с.
3. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч. метод. посіб. Київ: Генеза, 2021. 240 с.
4. Гільберг Т., Тарнавська С., Павич Н. Нова українська школа : методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 3-4 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу : навч. метод. посіб. Київ: Генеза, 2020. 240 с.
5. Грущинська І. В. Я досліджую світ. Підручник інтегрованого курсу для 1 класу закладів загальної середньої освіти (у 2-х частинах): Ч. 1 // І. В. Грущинська, З.М.Хитра, І.І. Дробязко. – К.: УОВЦ «Оріон», 2025. – 112 с.: іл.

Додаткова

1. Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу: навч. метод. посіб. Київ: Алатон, 2019. 128 с.
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти (Постанова кабінету міністрів України від 21 лютого 2018р. № 87).
3. Іванчук М.Г., Цуркан Т.Г., Громадянська та історична освітня галузь у змісті початкової освіти: дидактико-методичний аспект: навч.-метод. посібник/ М.Г. Іванчук, Т.Г. Цуркан. – Чернівці: Чернів. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2019. – 376 с.
4. Інтегрований урок і його структура
<https://nuschool.eu/lessons/elementary/organization/6.html>
5. Інструментарій діагностики втрат у навчанні інтегрованого курсу «Я досліджую світ» Розробники: Н.М. Бібік, Т.С. Павлова
file:///C:/Users/Lego/Desktop/%D0%9E%D0%92/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%B%D1%8C%D0%BD%D1%96%20%D0%B2%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8_%D0%AF%D0%94%D0%A1.pdf

6. Календарне планування (за програмою Р. Шияна).1- 4 клас 2024-2025 н. р.
7. Календарне планування (за програмою О. Я. Савченко) 1- 4 клас
8. Типова освітня програма (Савченко О.Я.), Київ 2018р
9. Типова освітня програма (Шиян Р.Б.) Київ 2018р

МОДУЛЬ 8. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ ***(Методика виховної роботи)***

Вимоги до складання плану виховної роботи в школі. Складання плану виховної роботи школи на місяць.

Методика підготовки та проведення виховної бесіди.

Групові форми виховної роботи з учнями початкової школи, їх характеристика.

Стимулювання самовиховання учнів різного віку.

Психолого-педагогічна характеристика класу (за вибором).

Доцільність використання вчителем методів переконання, навіювання, прикладу.

Заходи, вправи, ігри які сприяють згуртуванню та розвитку учнівського колективу.

Індивідуальні форми виховної роботи з учнями початкової школи, їх характеристика.

Масові форми виховної роботи з учнями початкової школи, їх характеристика.

Методи згуртування та розвитку виховуючого колективу.

Форми та методи роботи вчителя з батьками.

Сучасні проблеми української сім'ї та сімейного виховання.

Методика використання основних методів організації діяльності учнів (привчання, тренування, педагогічна вимога, громадська думка, створення виховуючи ситуацій).

Методика проведення батьківських зборів.

Сутність та основні методи педагогічного стимулювання.

Українська етнопедагогіка про принципи виховання.

МОДУЛЬ 9. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ***МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ***

Мета, завдання та зміст навчального предмету «Мистецтво» в початковій школі.

Основні вимоги до вчителя початкових класів під час підготовки та проведення уроків з образотворчого мистецтва.

Види, жанри образотворчого мистецтва та види образотворчої діяльності учнів на уроках образотворчого мистецтва.

Визначення у нормативних документах змісту мистецької освітньої галузі в початкових класах.

Аналіз структури та змісту навчальної програми «Мистецтво» в початкових класах.

Державні вимоги до знань, умінь, уявлень і навичок учнів 1, 2, 3, 4 класів з мистецької освітньої галузі, визначені у нормативних документах.

Особливості структури уроку з образотворчого мистецтва.

Класифікація уроків образотворчого мистецтва в початковій школі.

Вікові особливості дітей молодшого шкільного віку у процесі опанування образотворчого мистецтва.

Програмно-методичне забезпечення та сприятлива психологічна атмосфера на уроці образотворчого мистецтва як педагогічні умови опанування образотворчого мистецтва молодшими школярами.

Аналіз змісту шкільних навчальних підручників «Мистецтво» для учнів початкової школи.

Основні етапи становлення та розвитку методики навчання образотворчого мистецтва.

Традиційні та нестандартні форми навчання образотворчого мистецтва в початкових класах.

Характеристика основних методів навчання образотворчого мистецтва в початкових класах.

Характеристика інтерактивних методів навчання образотворчого мистецтва учнів початкових класів на сучасному етапі.

Характеристика організаційно-технічних засобів навчання образотворчого мистецтва в початковій школі.

Засоби наочності в процесі навчання образотворчого мистецтва в початкових класах.

Нетрадиційні художні техніки та матеріали на уроках образотворчого мистецтва в початкових класах.

Основні завдання сприймання на уроці образотворчого мистецтва.

Організація творчої роботи на уроках образотворчого мистецтва.

Способи активізації дитячої образотворчої діяльності в початковій школі.

Колективні форми роботи на уроках образотворчого мистецтва в початковій школі.

Шляхи удосконалення сприймання та оцінювання мистецьких творів молодшими школярами.

Види, форми, функції та об'єкти оцінювання знань, умінь і навичок учнів з образотворчого мистецтва в початкових класах.

Методичні особливості малювання з натури, з пам'яті та за уявою молодших школярів.

Методичні особливості навчання малюванню молодших школярів живописними та графічними матеріалами.

Специфіка декоративного малювання в початкових класах. Основні види орнаментів і їх використання.

Пластичні матеріали, які використовуються на уроках образотворчого мистецтва в початковій школі.

Реалізація міжпредметних зв'язків на уроках образотворчого мистецтва в початкових класах.

Особливості позакласної та позашкільної роботи з образотворчого мистецтва.

Основна література до курсу:

1. Калініченко, О.В., Аристова, Л.С. Мистецтво: підручник. К.: Видавничий дім «Освіта», 2018. 128.
2. Концепція Нової української школи. К., 2016. 40 с.
3. Котляр В.П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей : навч. посібник. К. : Кондор, 2011. 200 с.
4. Красовська О.О. Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі: навч. посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2016. 292 с.
5. Масол Л. М. Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Мистецтво» у 1-2 класах на засадах компетентнісного підходу: Навч.-метод. посібник. Київ: Генеза, 2019. 208 с.
6. Шестобуз О.С. Образотворче мистецтво з методикою викладання в початкових класах: навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 140 с.
7. Шестобуз О. С. Кольорознавство: навч.-метод. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. 100 с.
8. Шестобуз О.С. Образотворче мистецтво з методикою навчання: навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. 232 с.
9. Шестобуз О.С., Шульга А.В., Маковійчук О.В. Практикум з методики навчання мистецької освітньої галузі в початковій школі: навч. посібник. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2021. 208 с.

МОДУЛЬ 10. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Теорія і методика навчання технологій (трудового навчання) як педагогічна наука.

Предмет і завдання методики навчання технологічної освітньої галузі як навчальної дисципліни.

Вплив історичного розвитку вітчизняної методики трудового навчання на технологічну освітню галузь.

Зв'язок курсу «Методика навчання технологічної освітньої галузі в початковій школі» з іншими науками.

Технологічна підготовка учнів як важлива складова початкової освіти.

Дидактичні принципи як наукова база змісту технологічної освіти.

Законодавча база змісту технологічної освіти:

Характеристика технологічної освітньої галузі в контексті Державного стандарту початкової освіти.

Аналіз типових освітніх програм як складових реформування технологічної освіти.

Реалізація технологічної освітньої галузі у змісті навчальної дисципліни «Дизайн і технології».

Реалізація освітньої галузі «Технологічна» у змісті навчальної дисципліни «Я досліджую світ».

Реалізація міжпредметних зв'язків у змісті технологічної освіти учнів початкової школи.

Проектно-технологічна діяльність як фундаментальний освітній об'єкт змісту технологічної освіти.

Фізіологічний та психічний розвиток особистості молодшого школяра в процесі навчальної предметно-перетворювальної діяльності.

Розвивальні можливості ручної обробки матеріалів на уроках дизайну і технологій.

Методика формування загальнотрудових умінь і навичок в учнів початкової школи.

Формування в учнів понять на уроках дизайну і технологій.

Методика ознайомлення учнів початкових класів з загальними основами сучасного виробництва на уроках дизайну і технологій.

Пропедевтика професійної орієнтації молодших школярів.

Графічна підготовка учнів на уроках дизайну і технологій.

Характеристика різних видів дизайну (промисловий, графічний, ландшафтний, дизайн середовища (інтер'єру, екстер'єру), дизайн костюмів) фітодизайн. Особливості еко- і етнодизайну. Ігродизайн в початковій школі.

Методичне і матеріальне забезпечення уроків дизайну і технологій у початковій школі. Класифікація та характеристика сучасних методів і прийомів технологічної освіти молодших школярів. Інструктування як структурна одиниця уроку.

Урок дизайну і технологій в умовах нового проектно-технологічного підходу.

Формування конструктивно-художніх і конструктивно-технічних умінь молодших школярів. Форми організації урочної та позаурочної технологічної підготовки молодших школярів. Типи уроків. Масова (фронтальна), групова, парна та індивідуальна форми урочної та позаурочної роботи з навчання технологій у початковій школі. Підготовка вчителя до уроків дизайну і технологій в початковій школі. Календарно-тематичне, поурочне планування занять з дизайну і технологій. Структура плану-конспекту уроку.

Планування роботи гуртка. Методика проведення екскурсій з молодшими школярами на господарсько-виробничі об'єкти.

Конструювання виробів з паперу і картону. Папір і його властивості. Розмічування, вимірювання та контроль у процесі обробки паперу і картону. Методика навчання учнів початкових класів елементам графічної грамоти. Ознайомлення молодших школярів з операціями вимірювання, розмічування та контролю якості деталей виробів з паперу і картону. Згинання та складання виробів з паперу і картону. Орігамі в конструюванні виробів з паперу. Методика навчання учнів початкових класів згинанню і складанню паперу і картону. Різання паперу і картону. Витинанки. Методика навчання учнів молодших класів різанню паперу і картону. Загальне уявлення про складальні операції та їх місце в технологічному процесі. Види з'єднання деталей у виробах. Склеювання паперу і картону. Прийоми склеювання аркушів паперу. Навчання учнів виготовленню макетів і моделей. Художнє

конструювання архітектурних споруд. Аплікація. Види аплікацій. Матеріали для аплікації. Методика навчання учнів початкових класів виконанню аплікаційних робіт.

Конструювання і виготовлення виробів з текстильних матеріалів. Волокнисті матеріали і їх класифікація. Методика ознайомлення молодших школярів з волокнами, їх видами. Ознайомлення учнів з виробництвом пряжі, ниток, тканини та їх застосуванням. Конструювання і виготовлення виробів з ниток, шнура і сутажу. Матеріали, інструменти і пристосування для роботи з нитками, шнурами і сутажем. Інструменти, пристосування та матеріали для шиття на уроках трудового навчання в молодших класах. Художнє оздоблення виробів із тканини: аплікація, вишивка, мереживо. Способи закріплення деталей на основі в процесі виконання аплікаційних робіт. Методика навчання учнів виконанню швів для ручного шиття. Навчання конструюванню і виготовленню виробів з текстильних матеріалів. Навчання учнів початкових класів виконанню аплікацій на тканині. Об'ємна пластика з тканини.

Конструювання виробів з різних матеріалів. Обробка металу. Дріт і фольга – основні матеріали для роботи на уроках праці в початкових класах. Способи вирівнювання дроту. Карбування. Методика навчання учнів початкових класів роботі з дротом та фольгою. Види пластмас. Методика навчання учнів молодших класів обробці пластичних мас та виготовленню виробів з них. Пап'є-маше, глина, пластилін у художньому конструюванні. Поняття рельєф (барельєф, горельєф). Глина, пластилін і їх властивості. Методика навчання учнів початкових класів виготовленню виробів способом пап'є-маше. Конструювання художніх виробів з природних матеріалів. Методика навчання учнів початкових класів конструюванню та виготовленню об'ємних виробів з природних матеріалів. Навчання виготовленню аплікації з природних матеріалів (листя, трави, квітів, соломи, харчових продуктів та ін.).

Види декоративно-прикладного мистецтва. Художні техніки, які вивчаються у початковій школі.

Макетування, технічне моделювання і конструювання як засіб розширення політехнічного кругозору особистості.

Основна література до курсу:

1. Веремійчик І.М. Трудове навчання: підруч. для 2-го кл. загально освіт. навч. закл./ І.М. Веремійчик, В.П. Тищенко.– К: Генеза ОСО, 2012.–160 с.
2. Виховуємо у праці: методичний посібник / [Л.А. Гуцан, О.Л. Морін, З.В. Охріменко; за ред. Л.А. Гуцан]. – К., 2019. – 92 стор.
3. Державний стандарт початкової освіти // Почат. освіта. – К. : Шк. світ, 2018. – С. 4–39.
4. Жлудько В. М. Ігродизайн: метод. посіб. для майбут. учителів почат. кл. / В. М. Жлудько. – Чернігів : ЧНПУ, 2014.
5. Жлудько В. М. Трудове навчання з практикумом: Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта» / Віра Жлудько. – Чернігів: ЧНТУ, 2016. - 88 с.
6. Інноваційні техніки ручної обробки матеріалів: Навчально-методичний посібник / І. Чорней, А. Федак. – Чернівці, Видавничий дім «Родовід», 2013. – 188 с.

7. Котелянець Н. В. Методика викладання освітньої галузі «Технології» з практикумом: навчально-методичний посібник / Н. В. Котелянець, О. В. Агєєва, Ю. С. Котелянець. – Харків, 2019. – 198 с.
8. Котелянець, Н. В. Методична система трудового навчання учнів початкової школи: дис. ... д-ра пед. наук. 13.00.02 / Наталка Валеріївна Котелянець; [Наук. кер. Л. О. Хомич] ; М-во освіти і науки України ; Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. - Київ, 2017. – 490 с.
9. Луцан Н. І. Декоративно-прикладне мистецтво та основи дизайну: Навчальний посібник / Н. Луцан. – К.: Видавничий дім «Слово», 2009. – 172 с.
10. Маковійчук О. В., Шульга А. В. Методика навчання технологічної освітньої галузі в початковій школі: навч.-метод. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т. ім. Ю. Федьковича, 2022. 164 с.
11. Методика трудового навчання та художньої праці: навч. посіб. [для студ. вищ. пед. навч. закладів напряму підготовки 6.010102 "Початкова освіта"]/ Алла Крамаренко, Катерина Донських. – [3-є вид., перероб. і допов.]. – Донецьк: ЛАНДОН-XXI, 2011. – 302 с.
12. Методика трудового навчання: проектно-технологічний підхід: навчальний посібник / [за заг. ред. О. М. Коберника, В. К. Сидоренка]. – Умань: СПДЖовтий, 2008. – 216 с.
13. Огієнко Д.П. Інноваційні підходи до вивчення галузі «Технології»: Лекційний курс. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Початкова освіта». – Чернівці: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка, 2014. – 116 с.
14. Початкова дизайн-освіта: готовність учителя до художньої праці з обдарованими учнями : монографія / за ред. В. П. Тименко – К.: Інформ. системи, 2010. – 249 с.
15. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі типової освітньої програми для 1 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті. — К. : УОВЦ «Оріон», 2018. — 160 с.
16. Початкова освіта: Методичні рекомендації щодо використання в освітньому процесі Типової освітньої програми для 2 класів закладів загальної середньої освіти; типова освітня програма для закладів загальної середньої освіти (колективу авторів під керівництвом О. Я. Савченко); методичні коментарі провідних науковців Інституту педагогіки НАПН України щодо впровадження ідей Нової української школи в початковій освіті; орієнтири для календарно-тематичного планування (2 клас НУШ). — К. : УОВЦ «Оріон», 2019. — 192 с.
17. Степанова Л.В. Методика трудового навчання в початкових класах: Навчально-методичні матеріали для ступеневої підготовки вчителів початкових класів у вищих педагогічних закладах освіти. ОКР – бакалавр, спеціаліст: «Технологія». Методика початкового навчання. Модуль 1. – Івано-Франківськ, 2008. – 124 с.
18. Тименко В.П. Методика трудового навчання: технічної і художньої праці. Теоретичні засади і емпіричний досвід початкової дизайн-освіти / В.Тименко, В.Вдовченко - К.: Вид-во ІОД, 2009. – 300 с.
19. Типові освітні програми для 1-4 класів НУШ (2019 р.) 1-2 клас. (за редакцією Савченко О.Я., Шияна Р.Б.). Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/opublikuvaly-typovi-osvitni-programy-dlya-1-2-klasiv-nush-dokumenty/> 3-4 клас (за редакцією Савченко О.Я.). Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Savchenko.pdf> 3-4 клас (за редакцією Шияна Р.Б.).
Режим доступу:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2020/11/20/Shiyana.pdf>

20. Ткачук С.І., Коберник О.М. Основи теорії технологічної освіти: навчальний посібник / С.І. Ткачук, О.М. Коберник // Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2014. – 304 с
21. Хорунжий В.І. Практикум в навчальних майстернях з методикою трудового навчання. – Астон, 2014.– 280с.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Комплексний атестаційний іспит з педагогіки та методик навчання освітніх галузей у початковій школі

Комплексний атестаційний іспит проводиться за екзаменаційними білетами, кожний з яких містить 5 запитань (1 – тестові завдання, 2-5 – питання для усних відповідей), що охоплюють сутність основних проблем і методів здійснення педагогічної діяльності. Питання білету мають комплексний характер: спрямовані на розкриття теоретичного змісту та передбачають здійснення аналітико-проектувальної діяльності.

Перше питання містить 10 тестів трьох рівнів складності (5/3/2 завдань відповідно). До кожного завдання пропонується 4 варіанти відповідей, з яких лише один правильний. Правильна відповідь на кожне тестове завдання оцінюється в 1 бал. Завдання вважається виконаним правильно, якщо вибраний правильний варіант відповіді.

Завдання вважається виконаним неправильно, якщо: а) позначено неправильну відповідь; б) позначено два або більше варіантів відповіді, навіть якщо серед них є правильний; в) відповідь не позначено взагалі.

Кількість балів, набраних за правильні відповіді, вираховується за формулою: *отриманий бал * на коефіцієнт 2*.

Максимальна кількість балів за результатами тестових завдань на комплексному екзамені – 20 балів.

Усні відповіді студентів на 2-5 питання екзаменаційного білету повинні чітко засвідчити їхнє знання та розуміння важливих завдань окремих методик навчання в початковій школі.

Основними критеріями оцінювання відповіді студента на комплексному кваліфікаційному екзамені є такі:

- повнота висвітлення змісту питання;
- логіка побудови відповіді;
- зв'язок теоретичного матеріалу з практичною діяльністю вчителя початкової школи;
- знання науково-методичної літератури з актуальних проблем окремих методик;
- культура усного мовлення, володіння державною мовою.

Критерії оцінювання відповіді на питання теоретичного та аналітико-проектувального характеру

Оцінка «**відмінно**» – **18-20 балів** – виставляється, якщо студент точно і повно відповів на запитання білета, чітко і логічно відповів на поставлені екзаменаторами додаткові запитання, вільно володіє науковою термінологією, наводить приклади, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу в педагогічній діяльності з молодшими школярами.

Оцінка «добре» – **14-17 балів** – ставиться у випадку, коли при відповіді студент допустив деякі неточності чи залишилась нерозкритою частина білета (до 15%) за умови, що принципові моменти запитань були розкриті правильно, незначні помилки усуваються самим студентом, коли на помилки вказує екзаменатор. Студент наводить приклади з власної практики, частково демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу в педагогічній діяльності з молодшими школярами.

Оцінка «задовільно» – **10-13 балів** – виставляється за наявності у відповіді декількох суттєвих неточностей, нечіткість відповіді, коли 30-50% змісту білета залишається нерозкритою, допущені помилки і порушена логіка викладу, що вплинуло на результат та правильність висновків. Відповідь не аргументована прикладами, посиланнями на нормативно-правову базу та літературні джерела. Студент відчуває труднощі при встановленні зв'язку між питаннями білету та його практичним виконанням. На додаткові запитання екзаменатора відповідає теж в межах 45-50%.

Оцінка «незадовільно» – **менше 10 балів** – виставляється, якщо студент не засвоїв матеріал у межах програм навчальних дисциплін (менше 50%), не дає конкретної відповіді на питання білету, не наводить прикладів, не ознайомлений з методичною і навчальною літературою з дисципліни, не здатний висвітлити поставлене питання. На додаткові та навідні запитання екзаменатора студент часто не знає правильної відповіді. Не володіє базовими категоріями та основними теоретичними поняттями з фахових дисциплін.

Загальна оцінка за комплексний атестаційний іспит з педагогіки та методик навчання освітніх галузей в початковій школі

Відповідь студентів на кожне питання екзаменаційного білету оцінюється у 20 балів, загальна максимальна кількість балів на всі питання білету – 100 балів.

Загальна оцінка підраховується як сумарна кількість оцінок, отриманих з кожного питання білета. Оцінка «відмінно» може бути поставлена лише у тому випадку, якщо жодне із питань екзаменаційного білета не оцінено нижче оцінки «добре».

Загальна оцінка як результат складання комплексного екзамену визначається за шкалою ECTS і переводиться у національну шкалу оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Шкала та критерії оцінювання відповіді студентів за комплексний атестаційний іспит

Рівні навчал. досягн. (ECTS)	Бали	Оцінка за аціональною шкалою	Критерії
A	90-100	відмінно	студент глибоко і всебічно знає зміст питань курсів, наукові першоджерела; логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує програмовий матеріал із профілем вищого навчального закладу, демонструє високий рівень компетентності; здатний передбачати, прогнозувати, вирішує проблемні завдання.
B	80-89	добре	студент правильно, логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти. Вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, частково контролює власні навчальні дії.
C	70-79	добре	студент знає навчальний матеріал; оволодів досконало практичними навичками; аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психолого-педагогічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу
D	60-69	задовільно	студент в основному знає зміст питання, але непереконливо відповідає, плутає поняття; невпевнено виконує практичні завдання, допускає неточності у теоретичних знаннях; не вміє оцінювати педагогічні факти та явища, встановлювати взаємозв'язок теорії та практики
E	50-59	задовільно	студент знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до пояснення викладача; розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять; виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його правильна, але недостатньо осмислена. З допомогою екзаменатора здатний аналізувати, порівнювати, узагальнювати та робити висновки. Вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач
FX	35-49	незадовільно	студент не розкрив питання; не володіє теоретичними знаннями, не знає наукових фактів визначень; виявляє низький рівень навичок пояснення і обґрунтування фахових явищ і ситуацій